

UDRUŽENJE/UDRUGA BH NOVINARI

OD VIKTIMIZACIJE DO DEMONIZACIJE: GDJE JE ISTINA?

ISTRAŽIVANJE O NAČINIMA IZVJEŠTAVANJA
MEDIJA O MIGRANTIMA I IZBJEGLICAMA

Rea Adilagić
Februar, 2019

*Istraživanje je sprovedeno za potrebe medijskog praktikuma „Izvještavanje o migrantima i izbjeglicama – #TačnoJeBitno“, kako bi se dobila indikacija o aktuelnim trendovima u medijskom izvještavanju o migrantima i izbjeglicama u BiH, i ne predstavlja dubinsku analizu. Istraživanje obuhvata manji uzorak od 100 medijskih sadržaja iz 14 medija.

Sadržaj ovog istraživanja je isključiva odgovornost Udruženja/udruge BH novinari i autora istraživanja, i ni pod kojim okolnostima se ne može smatrati da odražava stavove Evropske unije.

Sadržaj

METODOLOGIJA:	3
ISTRAŽIVANJE O NAČINIMA IZVJEŠTAVANJA MEDIJA O MIGRANTIMA I IZBJEGLICAMA	3
Problematika istraživanja:	3
Predmet istraživanja:.....	3
Cilj istraživanja i korištene metode:.....	4
Pitanja na koja analiza treba dati odgovore:.....	4
OD VIKTIMIZACIJE DO DEMONIZACIJE – GDJE JE ISTINA ?	5
Rezime istraživanja	5
Uvod	6
Stigmatizacija migranata i izbjeglica	8
Migranti i izbjeglice kao prestupnici	9
Migranti i izbjeglice opasni po bh. građane	10
Migranti i izbjeglice kao žrtve, empatično izvještavanje	10
Senzacionalističko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama	12
Zaključak i preporuke	13

METODOLOGIJA:

ISTRAŽIVANJE O NAČINIMA IZVJEŠTAVANJA MEDIJA O MIGRANTIMA I IZBJEGLICAMA

**Istraživanje je sprovedeno za potrebe medijskog praktikuma „Izveštavanje o migrantima i izbjeglicama – #TačnoJeBitno“, kako bi se dobila indikacija o aktuelnim trendovima u medijskom izvještavanju o migrantima i izbjeglicama u BiH. Istraživanje ne podrazumijeva dubinsku analizu svih ili većeg broja medija i medijskih sadržaja iz Bosne i Hercegovine, već manji uzorak od 100 medijskih sadržaja iz 14 medija. Medijski sadržaji su selektovani po principu slučajnog uzorka, a mediji prema dostupnim podacima o čitanosti/gledanosti na nivou BiH i na nivou lokalne zajednice u kojoj je evidentiran boravak najvećeg broja migranata i izbjeglica.

Problematika istraživanja:

I ako profesionalni etički standardi novinarstva obavezuju na sveobuhvatno, ujednačeno i humano izvještavanje medija u Bosni i Hercegovini, izvještavanje o migrantima i izbjeglicama vrlo često vodi huškačkoj retorici, stereotipno je i nevjerodostojno. Izvještavanja o migrantima i izbjeglicama često su i neobjektivna ili nepotpuna, predstavljaju puko iznošenje informacija, predstavljanje migranta i izbjeglica u negativnom svjetlu ili produbljuju njihov marginalizirani položaj. Ovakvo izvještavanje može imati direktne negativne posljedice na sudbine migranata i izbjeglica. Također, povećava zabrinutost javnosti i stvara netrpeljivost prema migrantima i izbjeglicama od strane svih stanovnika u BiH, a posebno lokalnih zajednica u kojim trenutno boravi najveći broj migranata.

Predmet istraživanja:

Neetično izvještavanje u medijima vidno je u novinskim člancima, člancima na online portalima, televizijskim i radijskim prilozima koji se tiču migranata i izbjeglica u Bosni i Hercegovini. U ovoj analizi akcenat će biti na kategorizaciji medijskog sadržaja, prema načinu na koji sami mediji predstavljaju migrante i izbjeglice. Prema onom što je primjetno bez

dublje analize i kritičkog pristupa medija, laički posmatrano evidentno je da načini prikazivanja migranata i izbjeglica su različiti, od potpune viktimizacije, pa do potpunog poistovjećivanja cijele skupine sa kriminalnim organizacija.

Cilj istraživanja i korištene metode:

Cilj istraživanja u širem smislu je jačanje svijesti medija o profesionalnom i etičnom izvještavanju, te poboljšanje stepena medijske pismenosti među građanima BiH, odnosno njihove sposobnosti da razlikuju kvalitetno napisane vijesti od onih koje imaju za cilj da povećaju čitanost/gledanost ili da šire određenu društvenu propaganu.

Cilj istraživanja u užem smislu je da prepozna i kategorizira glavne trendove prema kojim bosanskohercegovački mediji izvještavaju o migrantima i izbjeglicama.

S tim u vezi urađeno je desk istraživanje o načinima izvještavanja medija o migrantima i izbjeglicama. Korištene su metoda deskripcije i metoda analize diskursa u odnosu na naslove i sadržaj: (1) novinskih članaka (2) televizijskih priloga (3) članaka na online portalima. U desk istraživanje ulazi i analiza sadržaja javno dostupnih reakcija građana, institucija, nevladinih organizacija i koalicija na izvještavanje medija o migrantima i izvještaja međunarodnih organizacija. **Uzorak istraživanja** čini ukupno **100 medijskih sadržaja** iz **14 medija** iz teritorije cijele BiH. Od toga **3 štampana medija, 5 elektronskih medija i 6 online medija.**

Pitanja na koja analiza treba dati odgovore:

- Koje su osnovne klasifikacije migranata i izbjeglica prema izvještavanjima medija ?
- Da li su mediji koji izvještavaju o migrantima i izbjeglicama upoznati sa značenjima termina : migrant, izbjeglica, tražitelj azila, regularna i neregularna migracija?
- Da li su informacije iznesene o migrantima i izbjeglicama pouzdane i provjerene?
- Da li se lažno izvještava (*fake news*) o migrantima i izbjeglicama ?
- Kakva je generalna ocjena o profesionalnosti medija kada izvještavaju o migrantima i izbjeglicama?

OD VIKTIMIZACIJE DO DEMONIZACIJE – GDJE JE ISTINA ?

Sa prilivom prvog talasa migranata i izbjeglica u proljeće 2018., u BiH se značajno povećao broj medijskih sadržaja o migrantima. Čak i bez dublje analize, prevladalo je stanovište da je mnogo primjera medija koji objavljuju stereotipe i dezinformacije o migrantima i izbjeglicama.¹ U 2018. godini Vijeće za štampu i online medije je odlučivalo po četiri žalbe u vezi medijskog izvještavanja o migrantima i izbjeglicama, od kojih je jedna odbijena, a tri su prihvaćene. Prema rezultatima naše analize samo 32% medijskog sadržaja je u potpunosti objektivno i fer, kreirano u skladu sa profesionalnim i etičkim standardima novinarstva. Značaj medija ogleda se u njihovom uticaju na kreiranje javnog mnijenja. Mediji djeluju na tri nivoa: kognitivnom (djeluju na spoznaju), afektivnom (djeluju na emocije) i bihevioralnom (djeluju na ponašanje). Upravo zbog ovakvog uticaja, važno je da mediji vode računa o tome na koji način će tretirati određene događaje, jer mogu buditi emocije ali i provocirati ponašanje - kao što je agresivnosti prema migrantima i izbjeglicama.²

Rezime istraživanja

Izveštavanje o migrantima i izbjeglicama u medijima može se podijeliti u 5 kategorija: (1) Stigmatizacija migranata i izbjeglica; (2) Migranti i izbjeglice kao prestupnici; (3) Migranti i izbjeglice opasni po bh. građane; (4) Migranti i izbjeglice kao žrtve; empatično izvještavanje; (5) Senzacionalističko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama.

Prema sprovedenom istraživanju, mediji su najviše izvještavali o migrantima i izbjeglicama kao opasnim po bh. građane – 51% od ukupnog uzorka. Većinom se radi o sadržajima koji već u naslovima šire paniku a sadržajno nude pretpostavke ili nepotkrijepljene informacije. Ukupno 33% sadržaja migrante i izbjeglice kvalifikuju kao prestupnike. Pri tome većinom izostaju službeni podaci od relevantnih nadležnih institucija, a izvori su anonimni građani. Načelo presumpcije nevinosti se poštuje u samo 3% sadržaja od ukupnog broja sadržaja koji migrante i izbjeglice povezuje sa krivičnim djelima.

---

¹ UNHCR : *Izveštavanje o migracijama i izbjeglicama*, februar 2018

² Adin Šabić, *Izveštavanje štampanih medija u BiH o izbjegličkoj krizi*, septembar 2017

Mediji su podjednako izvještavali stigmatično kao i viktimizacijski – 38% od ukupnog analiziranog uzorka. Može se reći da je iznenađujući podatak da mediji iz predjela u kojim trenutno boravi najveći broj migranata i izbjeglica su više objavljivali viktimizacijske i empatične sadržaje od stigmatičnih - negativnih.

Uvod

U periodu od aprila 2018. do januara 2019. o migrantima i izbjeglicama je objavljeno više hiljada priloga u bh. medijima i nijedna tema nije eksploatisanija od ove. Pri tome pristup toj temi bio je različit od slučaja do slučaja i kako se kriza pojačavala tako se i odnos bh. medija mijenjao. Od početne empatije prerastao je u otvoreni stigmatizam, a tekstovi objavljivani na ovu temi imali su i političke prizvuke, ukazivanje na sigurnosnu opasnost po BiH, humanitarnu krizu... U tom rasponu mogu se klasifikovati i tekstovi objavljeni u bh. medijima kroz koje se tretira migrantska/izbjeglička kriza.

U ovoj analizi obuhvaćeni su upravo tekstovi i prilozi objavljeni u bh. medijima (printanim, TV, audio i online medijima) od aprila 2018. pa do januara 2019. godine. Njihova klasifikacija izvršena je upravo kroz način na koji je tretirana migrantska/izbjeglička kriza, a analiza obuhvata neke od najdrastičnijih primjera takvog pristupa.

Analiza je pokazala da mediji iz Republike Srpske plasiraju više negativnih sadržaja o migrantima od medija iz Federacije BiH. Migranti i izbjeglice koriste se i u političkoj sferi, za širenje negativne političke propagande. *„Naseljavanje migranta u srpska sela je direktna prijetnja promjeni strukture stanovništva“; „On (Đorđe Radanović, sekretar Odbora za očuvanje srpske imovine u Federaciji BiH) se pita kako se, kad se traži mjesto za izbjegličko migrantski kamp, uvijek nađe neki lokalitet u srpskom selu, nadomak srpskih kuća, kod 'tolikih bošnjačkih sela i prostranstava u kantonu“; "'Moramo osigurati da po našim selima i gradovima ne hodaju migranti i da ne ugrožavaju naše ljude', rekao je predsjednik Srpske³. Dodik je rekao da se ne smije zanemariti opasnost koju donose migranti, koje ovdje svjesno upuštaju da se nasele s ciljem da postanu dominantna nacija na ovom prostoru. 'Ovo je pitanje broj u ovom vremenu. Moramo vjerovati državi – Republici Srpskoj', poručio je Dodik.“*

---

³ 'predsjednik Srpske' odnosi se na predjednika Republike Srpske u vremenu kada je tekst objavljen - Milorada Dodika, sada predsjedavajućeg predsjedništva BiH

Ubjedljiva većina medijskog sadržaja ne pravi pojamovnu razliku između migranata i izbjeglica već ova lica svrstava u jednu kategoriju nazivajući ih zajedničkim imenima – češće migrantima, međutim ima i sadržaja u kojem ih nazivaju imenom – izbjeglice.⁴

Prema načinu izvještavanja o izbjeglicama i migrantima mogu se prepoznati sljedeće kategorije izvještavanja : (1) Stigmatizacija migranta i izbjeglica; (2) Migranti i izbjeglice kao prestupnici; (3) Migranti i izbjeglice kao opasnost za bh. građane; (4) Migranti i izbjeglice kao žrtve; empatično izvještavanje; (4) Senzacionalističko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama

Način izvještavanja	Sadržaj koji odgovara načinu izvještavanja⁵
Stigmatizacija migranta i izbjeglica	38%
Migranti i izbjeglice kao prestupnici	33%
Migranti i izbjeglice opasni po bh. građane	51%
Migranti i izbjeglice kao žrtve; empatično izvještavanje	38%
Senzacionalističko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama	18%

⁴ Izbjeglice su osobe koje su napustile svoje zemlje porijekla zbog osnovanog straha od progona, sukoba, opšteg nasilja ili drugih okolnosti koje su ozbiljno narušile javni poredak i kojima je, kao rezultat toga, potrebna međunarodna zaštita (Statut UNHCR-a); Migrant je svaka osoba koja se kreće ili je prešla međunarodnu granicu, ili napušta svoje uobičajno mjesto stanovanja unutar svoje države, bez obzira na (1) pravni status osobe; (2) je li kretanje dobrovoljno ili prisilno (3) uzroke pokreta; ili (4) dužinu boravka (International Organization for Migration).

⁵ Jedan medijski sadržaj se može i često jeste klasificiran pod različite kategorije odnosno načine izvještavanja. Npr: Jedan medijski sadržaj može da bude stigmatičan u odnosu na migrante i izbjeglice, te da ujedno izvještava o njima kao prestupnicima i opasnim po bh. društvo.

Stigmatizacija migranata i izbjeglica

Dolaskom migranata i izbjeglica na teritoriju Bosne i Hercegovine počinje i medijsko izvještavanje praćeno ekstremnim neodobravanjem ove grupe. U smislu ovog istraživanja, pod stigmatizacijom migranata i izbjeglica podrazumijeva se svaki vid predstavljanja ovih lica kao negativnih i kreiranje osjećaja odbojnosti bh. građana prema migrantima i izbjeglicama. Ukupno 38% analizirnog medijskog sadržaja je negativan u odnosu na migrante i izbjeglice. Ovakav sadržaj potiče jačanje već postojećeg negativnog stava građana prema migrantima/ izbjeglicama. Iznenadjujući je rezultat da najviše negativnog sadržaja o migrantima i izbjeglicama nije u medijima iz područja u kojem trenutno boravi najviše migranata – Unsko – Sanski kanton, već iz drugih medija.

Jedan od najočitijih primjera je tekst pod nazivom „*Dramatično u centru Sarajeva: Migranti tuku i pljačkaju*“. Vijeće za štampu je utrdilo da su u ovom tekstu prekršeni tri člana Kodeksa za štampu i online medije: član 1 – Interes javnosti; član 5 – Tačnost i fer izvještavanje, član 7 – Mogućnost odgovora. Migranti i izbjeglice okarakterisani su kao „rulja“, aludira se i na to da konstanto napadaju građane. Presenesa su mišljenja građana da su migranti i izbjeglice nehigijenični, te da predstavljaju zdravstvenu opasnost i za građane BiH:

„Ima ranjenih, sve je toliko prljavo, prijeti epidemija i njima i nama.“;

„Pokazujemo na čošak parka, nekoliko metara od šatora u kojem spava hrpe su smeća, kartonske kutije od hrane, ostaci salate... pitamo plaše li se bolesti, zašto to neko ne očisti. Pitamo i ko je bacio komade nakvašenog hljeba po cvjetnjaku..“;

(komšinica) „...ali ne razumije zašto su toliko glasni, čemu stalne svađe, zašto joj pod prozore bacaju smeće, hranu koju nisu pojeli.“.

Negativan kontekst evidentan je već u samim naslovima : „*Migranti obili praznu kuću u kojoj su se opili*“ ; „*Migrant ukrao mobitel pa ga prodao za 10 Eura*“; „*Mještani zgroženi: Migranti im u kući ostavili drob i perje*“. Migranti i izbjeglice karakterišu se kao osobe sklone kriminalu, opasne po bh. građane, prljave, pa čak i zarazne. U prilogu dnevnika jednog medija novinarka izvještava da se:

“U Domu zdravlja Velika Kladuša provode se i zaštitne mjere osoblja odnosno vakcinacija protiv hepatitisa B i gripe s obzirom da su u svakodnevnom kontaktu sa migrantima i izbjeglicama.”

Migranti i izbjeglice kao prestupnici

U 33% sadržaja migranti i izbjeglice okarakterisani su kao počinioci jednog ili više krivičnih djela.

„Građanin Bihaća : Plašim se, doživio sam napade od migranta, nisam se mogao odbraniti jer imaju hladno oružje..“; „Migranti opljačkali košarkaše Čapljinu“; „U protekla tri dana migranti na području USK počinili nekoliko krivičnih djela: Provaljuju, pljačkaju i opijaju se!“

Rijetki su primjeri izvještavanja sa službenim podacima od relevantnih nadležnih institucija. Većinom se radi o potpuno nepotkrijepljenim informacijama, ili izjavama građana čiji identitet nije otkriven. Načelo presumpcije nevinosti⁶ se poštuje u samo 3% sadržaja od ukupnog broja sadržaja koji migrante i izbjeglice povezuje sa krivičnim djelima.

U priložima i tekstovima o krivičnim djelima, kako u naslovima tako i samom sadržaju, mediji svrstavaju sve migrante i izbjeglice u jednu skupinu nazivajući ih zajedničkim nazivom - **MIGRANTI**. Ne navode da su pojedinci iz grupe migranata i izbjeglica (navodno) počinili neko krivično djelo: *„Velika Kladuša: Tuče migranata, provale, krađe...“; „Migranti od putnika ukrali torbicu, hranu i punjač za mobitel, pa zaustavili voz i pobjegli“; „Migranti u sarajevskom naselju Pofalići napali žensku osobu“; „Migranti sve agresivniji“*, i slično.

Ovakvim izvještavanjem potiču se konzumenti medija da formiraju negativan stav prema svim migrantima i izbjeglicama, te se kreira javno mišljenje o migrantima i izbjeglicama kao prestupnicima, počiniocima krivičnih djela.

---

⁶ Član 3 Zakona o krivičnom postupku BiH - Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.

Migranti i izbjeglice opasni po bh. građane

Najveći procenat analiziranog sadržaja 51%, predstavlja migrante i izbjeglice kao opasne po bh. građane. Pri tome, često se radi o čistim pretpostavka ili o nepotkrjepljenim i neobjektivnim informacijama plasiranim u medijima. Naslovi kao što su „*Mještani pograničnih mjesta u strahu zbog migranata*“, „*Migranti mogu narušiti bezbjednost u Srpskoj*“, „*Situacija sa migrantima van kontrole?*“ su sami po sebi panični.

Mediji prezentuju sadržaj koji jača globalni društveni strah od migranata i izbjeglica: „*Gdje su god koncentrisni migranti, oni prave probleme i vrše krivična djela.*“ U prilogu dnevnika emitovana je izjava građana:

„Ko meni garantira da oni neće napasti na mene, na moju ženu, na moju djecu? A pogotovo pošto je u mene žena druge nacionalnosti, razumjete?“

I emitovane izjave političara sadrže dosta slične navode:

„Građani su u panici. Velika je nesigurnost nas svijju. Dovedi smo se u situaciju da ne smijemo izaći iz kuće. Doći ćemo u situaciju da nas ljudi istjerivaju iz naših vlastitih kuća.“

I u ovom načinu izvještavanja o migrantima i izbjeglicama stvara se generalna slika o njima kao opasnim licima. U svim naslovima nazivaju se jednim imenom – MIGRANTI. „*Bihaćki roditelji traže pomoć policije: 'Migranti se okupljaju i slikaju djecu ispred škole!'*“

Migranti i izbjeglice kao žrtve, empatično izvještavanje

Ukupno 38% analiziranog sadržaja predstavlja migrante i izbjeglice kao žrtve, te se naglašava da država Bosna i Hercegovina nije učinila dovoljno kako bi pomogla migrantima i izbjeglicama. U ovakvom načinu izvještavanja prisutna je velika doza empatičnosti. Ovakav sadržaj potiče građane BiH da sažaljevaju migrante i izbjeglice.

„Ne krive nikoga za svoje trenutno stanje, ali ga uspoređuju sa nogometnom utakmicom, u kojoj su oni lopta, a međunarodne i domaće institucije igrači koji problem izbjeglica samo prebacuju jedni drugima.“

„... osim što trpe veliku studen, trpe i nerazumijevanje stanovništva. Okruženi psima lualicama, nerijetki su trenuci da se i sami osjećaju upravo tako, jer kako kažu, ponekad i psi dobivaju bolji tretman.“

Poneki medijski sadržaji naglašavaju da migranti i izbjeglice ne trebaju biti generalizovani ni kao žrtve ni kao negativci, te da se upravo negativnom generalizacijom loše utiče na migrante i izbjeglice koje nisu prestupnici i ne predstavljaju nikakvu opasnost za građane.

„Naglasili su da su i oni ipak samo ljudi, te da ovdje nisu svojom voljom. Dok su živjeli u svojim zemljama, i oni su bili korisni članovi društva, ali ratna dejstva i teške životne okolnosti natjerali su ih da krenu za boljim sutra. Žao im je što zbog pojedinaca koji prave probleme u našem gradu i našem stanovništvu i oni bivaju deklarirani kao loši ljudi.“

U prilogu dnevnika emitovana je izjava stanovnika Velike Kladuše :

„Zbog hajde recimo 20 – 30, ne znam koliko ima tih prestupnika zakona.. nedužni migranti puno ispaštaju.“

Mnogo je dramatičnih izjava u vijestima:

„Uslovi u prihvatnim centrima se predstavljaju izuzetno lošim, a vapaj migranata i izbjeglica uzaludnim.“ ; „...izbjelice koji su nas, bez obzira na težinu situacije u kojoj se nalaze, dočekali toplim osmijehom.“; „ ... migranti u prihvatnom centru „Miral“ kod Velike Kladuše spavaju na krevetima na sprat oko kojih su postavili deke kako bi imali minimum intimnosti.“

Još jedna struja empatičnog izvještavanja krenula je sa uključivanjem djece migranata i izbjeglica u bosnsko-hercegovačke škole. Naslovi kao što su „*DJECA MIGRANTI : Hoćemo u Bosnia školu*“; i priolozi koji naglašavaju nedužnost djece izbjeglica i migranata „*Možda je upravo ovo nabolji način da zaborave traume i napokon počnu uživati u djetinjstvu.*“ usmjereni su ka jačanju saosjećanja prema djeci migrantima i izbjeglicama među građanima.

Senzacionalističko izvještavanje o migrantima i izbjeglicama

Prema analiziranom sadržaju, senzacionalističkih naslova je 19%. Radi se o naslovima koji sami po sebi pozivaju na otvaranje/čitanje vijesti - „*Pogledajte kako se policija „obračunava” s migrantima u Bihaću*“ ili su kreirani da privlače pažnju čitatelja neobičnim sadržajem – „*Migranti se uselili u stan Radovana Karadžića*“. Ne može se smatrati iznenađujućim podatak da je 73% senzacionalističkog sadržaja u online medijima.

Zaključak i preporuke

Istraživanje je pokazalo da izvještavanje o migrantima i izbjeglicama često nije u skladu sa profesionalnim i etičkim standardima novinarstva. To potvrđuju i saopštenja za javnost Udruženja BH novinari i Koalicije za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje. Portal Raskrinkavanje.ba je otkrio 24 sadržaja objavljenih u online medijima koji predstavljaju lažne vijesti a u vezi su sa izvještavanjem o medijima i migrantima. S obzirom da pogrešno izvještavanje o ovim licima može imati direktne posljedice na njihove sudbine, jako je važno uvijek dodatno provjeravati podatke, vjerodostojnost izvora i voditi računa o jeziku koji se koristi i kontekst u kojem se informacije prikazuju.⁷

Medijima i novinarima preporučuje se da:

- (1) Da izvještavaju nepristrasno i neprecizno, isključivo na temelju činjenica.
- (2) Da izbjegavaju političe konotacije u medijskih izvještavanjima o migrantima i izbjeglicama
- (3) Da se prije izvještavanja upoznaju sa adekvatnom terminologijom, odnosno razlike između migranata, izbjeglica i tražitelja azila.
- (4) Da poštuju načelo presumpcije nevinosti kada izvještavaju o krivičnim djelima za koja se terete pojedinci/pripadnici grupe migranata/izbjeglica.
- (5) Da izbjegavaju generalizaciju migranata i izbjeglica kao prestupnika, ili potencijalno opasnih lica.

---

⁷ UNHCR, IOM, Izvještavanje o migracijama i izbjeglicama : preporuke za novinare, februar 2018